

Timbros Briefing Paper är en serie kortrapporter som belyser komplexa frågor i ett kortare format. För att läsa detta eller andra av våra briefing papers, besök www.timbro.se/bp.

OM FÖRFATTAREN

Alexander Fritz Englund är masterstudent i nationalekonomi vid Handelshögskolan och viceordförande för Fria Moderata Studentförbundet.

KONTAKT

alexander.fritz.englund@gmail.com
Tel. 073 354 85 27

BRIEFING PAPER #16

februari 2018

Liberalism och populism

– sambandet som försvann

Alexander Fritz Englund

SAMMANFATTNING

- Stödet för populistiska partier har ökat under 2000-talet i Europa. Ett vanligt påstående är att "nyliberal" politik som avregleringar och frihandel bär en del av skulden.
 - Detta briefing paper redovisar en statistisk undersökning av 31 europeiska länder som följts under 34 år. Populism mäts av Timbro Authoritarian Populism Index och liberal ekonomisk politik av Economic Freedom of the World.
 - Analysen stödjer inte hypotesen att liberala reformer leder till ökad populism. Om något, finns det ett negativt samband.
-

INLEDNING

Världens ekonomier har i genomsnitt blivit friare under 1990- och 2000-talen. Tullarna har sjunkit, statliga företag har privatiserats och marknader har avreglerats. Denna rörelse benämns av skeptikerna "nyliberalism", och har av många vänsterdebattörer och -politiker beskyllts för att öka stödet för populism.

Bland andra har Sveriges finansminister Magdalena Andersson hävdats att "ökade inkomstklyftor är en bidragande orsak till vågen av nationalism, populism och protektionism"¹ Hon deklarerade sedan att eran av stora skattesänkningar var över. Vidare har statsvetaren Sverker Gustavsson hävdats att nyliberalismen ligger bakom populismen inte bara i Sverige utan på en global nivå.² Påståenden om att fallet skulle vara detsamma i Norge har framförts på Aftonbladets ledarsida.³

Här undersöker jag detta påstående genom att använda Fraser Institutes index över ekonomisk frihet som ett mått på hur "nyliberalt" ett land är och Timbro Authoritarian Populism Index som ett mått på stödet för populistiska partier. Med hjälp av dessa uppgifter kan jag göra en statistisk analys av 31 europeiska länder över 34 år. Undersökningen finner inget stöd för påståenden om att liberal ekonomisk politik skulle leda till populism.

Detta briefing paper har tidigare publicerats på engelska av Timbros europeiska samarbetspartner Epicenter under titeln "Is neoliberalism to blame for Orbán and Le Pen? A statistical analysis of populism and economic freedom". Den engelska rapporten innehåller fler tekniska detaljer i den statistiska analysen.

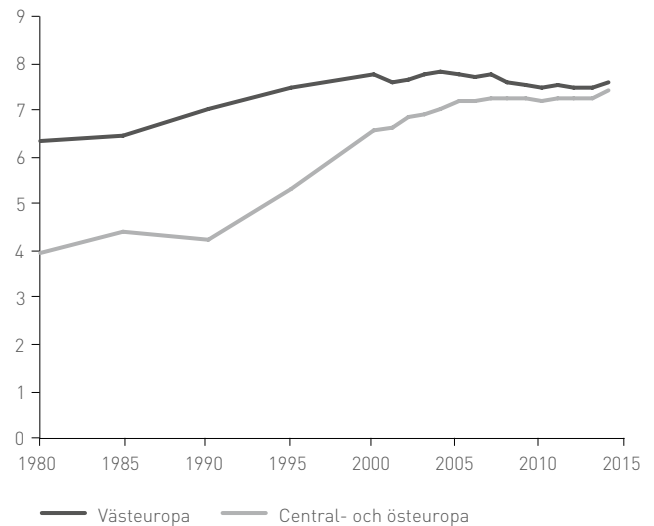
HUR MÄTS POPULISM OCH EKONOMISK FRIHET?

Ekonomisk frihet är ett mått på hur liberal den ekonomiska politiken är. Det finns flera mått på ekonomisk frihet, men det som är oftast används inom akademien är Economic Freedom of the World (Berggren, 2003), vilket också är det mått jag använder i denna undersökning. Indexet har publicerats årligen av den kanadensiska tankesmedjan Fraser Institute sedan 2000 och publicerades vart femte år mellan 1970 och 2000.

Det består av fem komponenter:

1. Statens storlek
2. Rättsstat och äganderätt
3. Frihet från inflation
4. Frihandel
5. Regleringar av kredit, arbetsmarknad och kommers.

Länder betygsätts på en skala från 0 till 10, där 10 betyder störst ekonomisk frihet. Betygen tas framför allt fram med hjälp av offentliga data som skatt som andel av BNP, tullnivåer och offentliga utgifter. Diagrammet nedan visar hur den ekonomiska friheten i Västeuropa ökade under 1980- och 90-talen medan länderna på andra sidan den gamla järnridån naturligt nog började liberaliseras efter 1990.

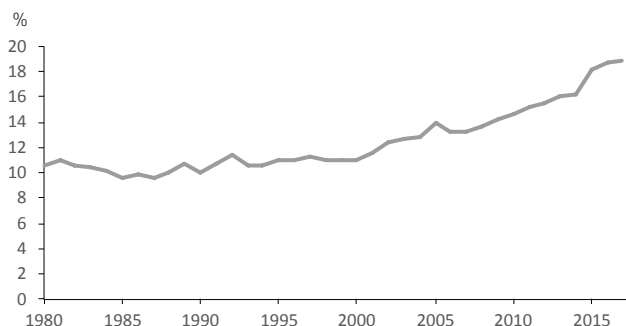
Genomsnittlig ekonomisk frihet i Europa. Notera att antalet länder i det central- och östeuropeiska snittet är lägre före 1995. Källa: Gwartney m.fl. (2015)

Det mått på populism som används är Andreas Johansson Heinös Timbro Authoritarian Populism Index. Indexet kartlägger populistiska partiers andel av rösterna i europeiska val sedan 1980. Diagrammet nedan visar hur stödet gradvis har ökat under 2000-talet.

¹ Victorzon (2016)

² Gustavsson (2017)

³ Swedin (2017)

Genomsnittligt stöd för populistiska partier i Europa.
Källa: Johansson Heinö (2017).

EN STATISTISK UNDERSÖKNING

Det omfattande statistiska materialet från Economic Freedom of the World och Timbro Authoritarian Populism Index gör det möjligt att undersöka sambandet mellan populism och ekonomisk frihet på ett mer sofistikerat sätt än genom att bara göra enkla jämförelser mellan länder eller över tid. Data finns för 31 länder och för perioden 1980–2014, dock inte för alla länder, då exempelvis de baltiska länderna var en del av Sovjetunionen fram till självständigheten 1991. Antalet observationer uppgår totalt till ungefär 500.

Eftersom jag har observationer för länder över tid är det möjligt att använda så kallade land- och årsfixa effekter. Detta innebär att jag kan kontrollera för att varje land är unikt och skiljer sig åt vad gäller kultur och historia, vilket skulle kunna påverka stödet för såväl ekonomisk frihet som populism. Med hjälp av årsfixa effekter kan jag kontrollera för trender som är gemensamma för samtliga länder i undersökningen. Jag kan även ta hänsyn till linjära trender inom varje land. Detta skulle innebära att jag exempelvis kan kontrollera för det faktum att populistiska partier i vissa fall får ordentligt fotfäste och växer år för år av orsaker som inte har med ekonomisk frihet att göra.

Det är också möjligt att det finns andra faktorer som skulle kunna påverka stödet för populism. Därför använder jag två kontrollvariabler. Framväxten av populistiska anti-EU-partier skulle, naturligtvis kunna ha den enkla förklaringen att länder är medlemmar i EU. Det är därför klokt att skapa en variabel som kontrollerar för EU-medlemskap. Det är också tänkbart att välståndet i landet påverkar. I ett land som upplever en minskad tillväxt skulle befolkningen kanske vända sig till populistiska alternativ. Därför används också BNP per capita som kontrollvariabel.

Resultaten visar att oavsett vad jag kontrollerar för är det uppskattade sambandet mellan ekonomisk frihet och stöd för populism negativt, om än i fem av sex fall inom den statistiska felmarginalen. Jag hittar alltså inget stöd för tesen att ekonomisk frihet skulle leda till ökad populism. Alla detaljer om den statistiska analysen finns i appendix.

SLUTSATSER

Förklaringen till det ökade stödet för populistiska partier är viktig men också omstridd. En förklaring som vissa har fört fram under de senaste åren är den våg av "nyliberalism" som svept över västvärlden under de senaste 25 åren. Länder och dess invånare har blivit friare på flera sätt, vilket vissa menar ska ha ökat stödet för populister. Den här undersökningen hittar inget stöd för detta påstående över huvud taget. Om det finns ett samband så tyder resultaten på att det är ett negativt sådant, även om resultaten i regel inte är statistiskt säkerställda.

Diskussionen kring vad som orsakar populismens framväxt kommer med stor sannolikhet att fortsätta. Många europeiska väljare lär även framöver vända sig till populister på valdagen. Vilken politik beslutsfattare väljer kommer att spela roll för hur många som gör detta. Politikerna kan antingen höja skatterna, införa fler regleringar och bekämpa globaliseringen eller göra motsatsen och liberalisera ekonomin.

Resultaten i den här rapporten tyder på att höjda skatter och större offentlig sektor, som vissa förespråkar, i bästa fall inte skulle ha någon påverkan på stödet för populister. I värsta fall skulle det kunna öka stödet för populism.

REFERENSER

Berggren, N (2003). "The benefits of economic freedom : a survey." *The Independent Review*, vol 8, nr 2, sid 193–211.

Gustavsson, Sverker (2017). "Den fantasilösa ekonomismen har undergrävt demokratin." *Dagens Nyheter*, 23 april, <<http://www.dn.se/arkiv/kultur/den-fantasilosa-ekonomismen-har-undergravt-demokratin/>> (Tillgänglig 15 juli).

Gwartney, James, Hall, Joshua & Lawson, Robert (2015). *Economic freedom of the world : 2015 annual report*. Vancouver: Fraser Institute.

Johansson Heinö, Andreas (2017). *Timbro authoritarian populism index 2017*. Stockholm: Timbro.

Swedin, Daniel (2017). "Vänstern förlorar när de inte förstår sina väljare." *Aftonbladet*, <<https://www.aftonbladet.se/ledare/a/GvQ74/vanstern-forlorar-nar-de-inte-forstar-sina-valjar>> (Tillgänglig 24 oktober).

Victorzon, Andreas (2016). "Andersson: Eran av stora skattesänkningar är över." *Omni*, 26 december, <<http://omni.se/andersson-eran-av-stora-skattesankningar-ar-over/a/0d1pE>> (Tillgänglig 22 augusti).

APPENDIX: REGRESSIONER

I min modell är den *beroende variabeln* andelen röster för populistiska partier mätt i procentenheter. Med andra ord uppskattar regressionerna vilken påverkan andra variabler har på stödet för populism. Den *förklarande variabel* som är av intresse är ekonomisk frihet, som mäts enligt det index som beskrevs tidigare. Resultaten från olika uppskattningar av modellen redovisas i tabellen.

I den första kolumnen ser vi en enkel regression utan kontrollvariabler eller fixa effekter. I kolumn 2 ser vi samma regression med den enda skillnaden att den bara använder observationer från 2014 (det sista året då det finns tillgängliga data). Detta förklarar varför antalet observationer minskar drastiskt. Frånvaron av kontrollvariabler innebär dock att uppskattningarna riskerar att misslyckas att isolera effekten av ekonomisk frihet. Därför läggs kontrollvariabler stegvis till i kolumnerna 3 till 6.

Som vi kan se i tabellen är samtliga uppskattningar negativa, även om bara ett är statistiskt säkerställt. Exempelvis antyder resultatet i kolumn 1 att ett land med en index-enhet högre ekonomisk frihet har 1,27 procentenheter lägre stöd för populistiska partier.

	1	2	3	4	5	6
	1980–2014	2014	1980–2014	1980–2014	1980–2014	1980–2014
Ekonomisk frihet	-1,27 (1,74)	-10,9 (10,6)	-1,65 (1,77)	-3,79*** (1,29)	-2,30 (2,18)	-2,05 (1,42)
Land-fixa effekter			✓	✓	✓	✓
Årsfixa effekter			✓	✓	✓	✓
Landspecifika trender				✓		✓
Kontrollvariabler					✓	✓
R²	0,005	0,058	0,081	0,608	0,159	0,646
N	557	31	557	557	494	494

Linjära regressioner på landnivå. Den *beroende variabeln* är röstandelen för populistiska partier. Klustrade standardfel inom parentes.

* $p < 0,10$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$.

TIMBRO

Kungsgatan 60, Box 3037,
103 61 Stockholm, Sweden
Telefon: +46 8 587 898 00
E-mail: info@timbro.se